

Nr 121

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande lärarutbildning jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna F 1—F 39) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 beräkna

till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av 15 620 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 075 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 220 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar ett förslagsanslag av 14 950 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 160 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 340 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar ett förslagsanslag av 13 050 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader ett förslagsanslag av 775 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 570 000 kr.,

till Lärarhögskolan i Uppsala: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 715 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Uppsala: Omkostnader ett förslagsanslag av 228 000 kr.,
till Lärarhögskolan i Uppsala: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 355 000 kr.,

till Folkskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 30 930 000 kr.,
till Folkskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 865 000 kr.,
till Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 650 000 kr.,

till Folkskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Avlöningar ett förslagsanslag av 3 905 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Omkostnader ett förslagsanslag av 585 000 kr.,
till Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 210 000 kr.,

till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning ett reservationsanslag av 300 000 kr.,

till Särskilda lärarutbildningsåtgärder ett reservationsanslag av 7 390 000 kr.,
till Avlöning åt medverkande och deltagare i praktiska lärarkurser m. m. ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.,

till Avlöning åt deltagare i blindlärar- och dövlärarutbildning ett förslagsanslag av 850 000 kr.,

till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 523 000 kr.,
till Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader ett förslagsanslag av 296 000 kr.,
till Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 91 000 kr.,
till Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar ett förslagsanslag av 7 010 000 kr.,
till Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader ett förslagsanslag av 740 000 kr.,
till Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 195 000 kr.,
till Slöjdlärarseminariet: Avlöningar ett förslagsanslag av 509 000 kr.,
till Slöjdlärarseminariet: Omkostnader ett förslagsanslag av 83 000 kr.,
till Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 40 000 kr.,
till Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen ett reservationsanslag av 2 985 000 kr.,
till Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen ett förslagsanslag av 7 530 000 kr.,
till Lärares fortbildning m. m. ett reservationsanslag av 17 535 000 kr.,
till Utbildning av lärare vid folkhögskolor ett reservationsanslag av 188 000 kr.,
till Bidrag till Ericastiftelsen ett förslagsanslag av 320 000 kr.,
till Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva ett reservationsanslag av 62 000 kr.,
till Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska ett förslagsanslag av 75 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 79, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1965, föreslagit riksdagen att

A. beträffande förslagen i propositionen avseende utbildning av folk- och småskollärare, speciallärare, förskollärare m. m. samt lärare vid yrkesundervisningen m. m.

a) besluta, att utbildningen av folk- och småskollärare under budgetåret 1965/66 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

b) besluta, att speciallärarutbildningen fr. o. m. budgetåret 1965/66 skall organiseras och dimensioneras i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

c) besluta, att förskollärarutbildningen under budgetåret 1965/66 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

d) besluta, att utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen under budgetåret 1965/66 skall ha i huvudsak den omfattning som departementschefen förordat;

B. beträffande lärarhögskolorna, folk- och förskoleseminarierna, särskilda lärarutbildningsåtgärder, avlöning åt medverkande och deltagare i praktisk

lärarkurs m. m., avlöning åt deltagare i blindlärar- och dövläroverutbildning, gymnastiska centralinstitutet, seminarier för huslig utbildning och slöjdläroverseminariet, utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, läroveres fortbildning m. m., utbildning av lärare vid folkhögskolor, bidrag till Ericastiftelsen, kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva samt till stipendier åt folksskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa de anslag m. m., som närmare framgår av utskottets redovisning i det följande under avdelning II.

I samband med förslagen under A. samt i anknytning därtill har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernulf m. fl.* (I: 664) och den andra inom andra kammaren av fru *Hörn-lund m. fl.* (II: 790), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, ett förskoleseminarium fr. o. m. budgetåret 1965/66 inrättas i Borås;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Wallmark* och *Lidgard* (I: 699) och den andra inom andra kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* (II: 824), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte vid behandlingen av propositionen nr 79 1. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att den ytterligare utbildning av lågstadielärare, varom förslag framlagts i propositionen, måtte i största möjliga utsträckning jämnt fördelas på två- och treårig linje, 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att den ytterligare utbildning av mellanstadielärare, varom förslag framlagts i propositionen, måtte i största möjliga utsträckning jämnt fördelas på två- och fyraårig linje;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Oskarson* och *Werbros* väckt motion (II: 479), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning om inrättande av ytterligare ett förskoleseminarium med förläggning till Halmstad.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 790, II: 824 och II: 479.

Utöver nu redovisade motionsyrkanden beröres i utskottets utlåtande under avdelning I i det följande — utan att därvid formell hemställan göres — ett yrkande som väckts i motionen I: 698 med anknytning till frågan om utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.

De motioner som anknyter till förslagen under B. redovisas under avdelning II i det följande.

I propositionen nr 79 behandlas arbetsmarknadssituationen i fråga om ämneslärare, klasslärare, speciallärare, förskollärare, övningslärare samt lärare vid yrkesundervisningen. Vidare behandlas fortbildningen av skilda lärarkategorier.

Redogörelse lämnas för den kraftigt ökade kapaciteten för praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare. Förslag framläggs om ökad kapacitet för utbildning av klasslärare, speciallärare, förskollärare samt lärare vid yrkesundervisningen. Förslag framläggs vidare om en viss förändring av speciallärarutbildningens utformning samt om anordnande av sådan utbildning även vid lärarhögskolan i Malmö. Ett förskoleseminarium föreslås bli inrättat i Umeå. En förstärkning av forsknings- och undervisningsresurserna vid GCI föreslås. Slutligen framläggs förslag om en betydande ökning av resurserna för fortbildning.

I jämförelse med innevarande budgetår föreslås anslagshöjningar för lärarutbildningsändamål med sammanlagt 47 milj. kr.

I det följande kommer utskottet att redovisa sina ställningstaganden till förslagen i propositionen nr 79 på så sätt, att under en första avdelning behandlas propositionens mera principiella del och under en andra avdelning vissa anslagsfrågor för budgetåret 1965/66. Utskottet kommer att avgiva utlåtande och hemställan i ett sammanhang i anslutning till den förra avdelningen och separat för varje särskilt anslag beträffande den senare avdelningen.

I. Utbildning av folk- och småskollärare, speciallärare, förskollärare m. m. samt lärare vid yrkesundervisningen m. m.

Under denna avdelning behandlas de utbildningsfrågor, som anges i rubriken. Ordningen följer helt propositionens. Härjämte beröres kort spörsmål som upptagits av departementschefen utan att någon särskild hemställan gjorts i ämnet i detta sammanhang. Det gäller spörsmål om utbildningen av övningslärare och fortbildning av lärare. Beträffande fortbildningen göres särskild hemställan under avdelning II i det följande.

Beträffande redovisningen i propositionen nr 79 av nu omnämnda principiella utbildningsfrågor torde få hänvisas till propositionen, s. 4—60.

Utskottet

I sina utlåtanden i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner 1963:111 och 1964:68 angående vissa lärarutbildningsfrågor har utskottet betecknat bristen på lärare inom praktiskt taget alla sektorer av skolväsendet som det för närvarande allvarligaste skolproblemet och förordat åtgärder på bred front för att förbättra lärartillgången. Det finns skäl att understryka lägets allvar även i år.

Vad först beträffar *ämneslärsituationen* har, som framgår av propositionen nr 79, lärsituationen inte förbättrats sedan hösten 1963. Bristen på lärare, främst i ämnesgruppen matematik, fysik, kemi och biologi, är enligt tillgängligt prognosmaterial betydande. Lärarbehovet ökar också mycket snabbt till följd av den fortgående utbyggnaden av grundskolan och gymnasiet. Vuxenutbildning och universitetsutbildning kräver sin anpart. I föreliggande proposition

redovisas att, i avvaktan på bl. a. pågående utredningsarbete, flera åtgärder av kortsiktig natur vidtagits mot lärarbristen. Departementschefen nämner inrättandet av extra ordinarie lärartjänster (rekryteringstjänster), information om läraryrket samt anordningar för ökning av benägenheten att genomgå praktisk lärarutbildning. Särskilt synes den under senare år betydande kapacitetsökningen för praktisk lärarutbildning och ökningen av antalet lärarkandidater som genomgår denna utbildning förtjäna att uppmärksammas som ett väsentligt led i strävandena att till skolan snabbt få ut goda och välutbildade lärare. I övrigt vill utskottet i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att alla möjligheter tillvaratages att med bevarade kvalitetsanspråk även fortsättningsvis öka tillgången på ämneslärare.

Departementschefen har erinrat om att den 1962 av riksdagen beslutade s. k. två-terminsutbildningen av ämneslärare vid lärarhögskola enligt riksdagens uttalande vore av tillfällig natur och av riksdagen förutsatts icke bibehållas längre än t. o. m. läsåret 1964/65. Departementschefen har nu förordat att denna kortare utbildningsform om en termin med efterföljande obligatorisk handledd praktik under en termin — den fast etablerade ämneslärarutbildningen vid lärarhögskola omfattar tre terminer — skall vara anordnad även fortsättningsvis, intill dess ämneslärarutbildningen kan få en mera slutgiltig utformning. Detta kan ske sedan 1960 års lärarutbildningssakkunniga framlagt sina förslag.

Utskottet vill med hänsyn till rådande svåra brist på lärare icke motsätta sig att den kortare lärarutbildningsformen t. v. bibehålles intill dess att åtgärder kan vidtagas på utbildningssidan i anledning av väntat förslag från lärarutbildningssakkunniga. Ett vid årets riksdag motionsvis framfört förslag om ett uttalande från riksdagens sida att tvåterminsutbildningen icke skulle anordnas efter utgången av nästa läsår är utskottet alltså icke berett att biträda. Formellt redovisar utskottet detta sitt ställningstagande under punkt I i efterföljande avdelning II.

Utbildningskapaciteten för *folkskollärare* har ökats under senare år. Däremot minskades kapaciteten för utbildning av *småskollärare* förra året. Styrande för denna utveckling har väsentligen varit de prognoser som uppgjorts av lärarutbildningssakkunniga. Lärarsituationen, sådan den redovisas i propositionen nr 79, visar nu på en inte obetydlig försämring av klasslärarsituationen. Enligt en inom ecklesiastikdepartementet i samarbete med skolöverstyrelsen verkställd undersökning utgjorde hösten 1964 den faktiska folkskollärarbristen 1 424 lärare och motsvarande brist på småskollärare 628 lärare. Såsom antagliga orsaker till försämringen har angivits den starka utvecklingen av grundskolans högstadium i kombination med bristen på ämneslärare, för vilka i stället folkskollärare i stor utsträckning fått tjänstgöra, samt det faktum att medelantalet elever per klass på både låg- och mellanstadium legat inte oväsentligt lägre än vad som förutsatts i lärarutbildningssakkunnigas klasslärarprognos från 1962.

Även i ett annat avseende har läget nu blivit annorlunda än vad som antagits i tidigare prognoser. Statistiska centralbyrån har nämligen vid revision av sin

stora befolkningsprognos från 1963 funnit, att denna underskattat antalet levande födda 1963 och 1964. Detta har påverkat underlaget för lärarutbildnings-sakkunnigas klasslärarprognos. Inom ecklesiastikdepartementet, där en beräkning gjorts av examinationsbehovet av klasslärare med utgångspunkt i centralbyråns nya prognos, har lärarutbildningssakkunnigas klasslärarprognos överarbetats med hänsyn till de nya uppgifterna. Resultatet visar ett ytterligare examinationsbehov i förhållande till klasslärarprognosen av årligen 355 småskollärare och 306 folkskollärare för perioden 1967—1976.

Departementschefen har dragit konsekvenserna av det nya läget och förordar en omedelbar ökning av klasslärarutbildningens omfattning. Intagningen för folkskollärarutbildning föreslås sålunda bli ökad från 960 till 1 200 lärarkandidater och intagningen för småskollärarutbildning från 840 till 1 032 kandidater, jämförelsen gjord med läsåret 1964/65 som bas. För läsåret 1965/66 föreslås att intagningen skall omfatta 29 avdelningar på tvåårig folkskollärlinje — nu 24 avdelningar — och tre avdelningar på fyraårig folkskollärlinje — nu fyra avdelningar. Motsvarande siffror för småskollärarutbildningen är 21 mot nu 19 intagningsavdelningar på tvåårig linje och oförändrat 10 i intagningsavdelningar på treårig linje.

Nu redovisade siffror gäller alltså intagningen vid folkskoleseminarier. Intagningen vid lärarhögskolorna föreslås ökad med sammanlagt sex intagningsavdelningar på folkskollärlinje och likaledes sex avdelningar på småskollärlinje.

I anslutning till frågan om dimensioneringen av utbildningskapaciteten för folk- och småskollärare har väckts ett par motioner. Innan utskottet övergår till att redovisa sitt ställningstagande till motionsyrkandena skall utskottet kortfattat framlägga vissa uppgifter rörande intagningen till seminariernas klasslärarutbildning, som kan tänkas vara av intresse i sammanhanget. I efterföljande tabellariska översikt, vartill material erhållits efter hänvändelse till skolöverstyrelsen, redovisas antalet av dem som det sista redovisningsåret inställt sig till prövning vid folkskoleseminarierna, antalet vid prövningen godkända och antalet slutligt intagna.

	Faktiskt antal prövade		Godk.	Intagna
<i>Folkskol.utb.</i>				
4-årig	manliga	218	188	45
	kvinnliga	289	270	46
2-årig	manliga	365	348	248
	kvinnliga	743	724	292
<i>Småskol.utb.</i>				
3-årig	manliga	6	2	—
	kvinnliga	2 057	1 870	236
2-årig	manliga	—	—	—
	kvinnliga	1 199	1 064	451

Trots att den fyraåriga folkskolläraryr utbildningen och den treåriga småskolläraryr utbildningen inte fordrar studentexamenskompetens hos lärarkandidaterna har hittills förekommit ett icke ringa antal studenter bland de i intagningsprövningen godkända och slutligt intagna även på dessa linjer. Enligt erhållna uppgifter godkändes sålunda 14 manliga och 41 kvinnliga sökande med studentexamen till den fyraåriga folkskolläraryr utbildningen och intogs slutligt 2 manliga och 7 kvinnliga lärarkandidater med sådan examen på ifrågavarande linjer. Motsvarande antal för den treåriga småskolläraryr utbildningen var 316 godkända studenter, samtliga kvinnliga. 77 studenter intogs slutligt. I detta sammanhang bör uppmärksammas, att den särskilda siffermässiga uppräknings av betyg i bl. a. studentexamen numera borttagits enligt anvisningar den 2 april 1965, utfärdade av skolöverstyrelsen i samråd med läraryr utbildningssakkunniga.

Utskottet har mot bakgrunden av den konstaterade nuvarande bristen på klasslärare och det alltmer ökande behovet av sådana lärare icke något att erinra mot att utbildningsorganisationen för folk- och småskollärare totalt sett erhåller den höga kapacitet som departementschefen funnit erforderlig. Utskottet förutsätter tillika att föreliggande prognosmaterial kontinuerligt överses och förbättras.

I motionerna I: 699 och II: 824 har hemställts, att riksdagen skulle uttala sig för att den förordade ytterligare utbildningskapaciteten för folk- och småskollärare i största möjliga utsträckning fördelas jämnt på två- och fyraåriga respektive två- och treåriga linjer. Ehuru såväl den fyraåriga som den treåriga utbildningsformen alltjämt synes fylla en viktig funktion vid våra folkskoleseminarier och rekryteringen till dem är god har utskottet ansett sig icke böra biträda ifrågavarande motionsyrkanden. Utskottet vill för denna sin inställning åberopa samma skäl som utskottet i sitt av riksdagen förra året godkända utlåtande nr 112 anförde mot bifall till motionsvis framförda förslag om ökning av kapaciteten på samma linjer. Utskottet angav då, att de kortare utbildningslinjerna med studentexamen som grund dels ger en snabbare examination — en väsentlig faktor i rådande lärarbrist — dels är en logisk konsekvens av den allt större studentexaminationen, dels ock får sin motivering av den gradvisa övergången till lärarhögskolesystem, där studentexamen företrädesvis måste bli inträdeskrav. Utskottet får också erinra om vad utskottet nyss återgivit om frekvensen av intagna studenter till tre- och fyraåriga linjer. I detta sammanhang vill utskottet även erinra om att särskilda utskottet i sitt utlåtande över propositionen 1964: 171 angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m. uttalade att frågan om läraryr utbildningens anknytning nedåt, i avvaktan på förslag med anledning av läraryr utbildningssakkunnigas betänkande, borde lämnas öppen.

Utskottet avstyrker med hänsyn till anförda skäl bifall till motionerna I: 699 och II: 824 i berört hänseende och tillstyrker, att seminarieorganisationen får den omfattning som departementschefen förordat. Liksom hittills bör det emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt bestämma antalet intagningsavdelningar vid seminarierna.

Den andra utbyggnadsetapp som departementschefen föreslår för *speciallärarytbildningen*, innebärande en ökning av utbildningskapaciteten vid lärarhögskolorna och sammanförande av olika slag av speciallärarytbildning till tre huvudlinjer, hälsar utskottet med tillfredsställelse. Som förordats av departementschefen bör det ankomma på Kungl. Maj:t att senare i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat ta närmare ställning till storleken av intagningen på olika linjer och kurser vid de tre aktuella lärarhögskolornas speciallärarlinjer — lärarhögskolan i Malmö föreslås fr. o. m. nästa läsår få en speciallärarlinje — liksom att fastställa timplaner m. m.

En stark ökning av utbildningskapaciteten för *förskollärare* har skett de senare åren. Antalet intagna till förskoleseminarierna föreslås av departementschefen i enlighet med vad skolöverstyrelsen förordat bli 810 för läsåret 1965/66. Genomföres förslaget innebär det, att utbildningskapaciteten på fyra år nära tredubblats. Trots denna i och för sig betydande satsning kvarstår emellertid allttjämt ett mycket stort utbildningsbehov både med hänsyn till den under de gångna åren ackumulerade förskolläraryrbristen och till den ytterligare efterfrågan på förskollärare som kan väntas med hänsyn till den väntade ökningen på utbyggnadssidan vad gäller barnstugor.

Den förordade ökningen av utbildningskapaciteten nås enligt propositionen nr 79 genom inrättande av ett nytt förskoleseminarium i Umeå med två paralleller och en utökning av befintliga seminarier — f. n. 11 — med tre nya intagningsklasser.

I motionerna I: 664 och II: 790 samt II: 479 har tagits upp spörsmålet om inrättande av ytterligare förskoleseminarier utöver det föreslagna i Umeå. I förstnämnda båda motioner påyrkas sålunda att ett seminarium skall inrättas i Borås fr. o. m. nästa budgetår. Motionsyrkandet i motionen II: 479 innebär att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsamt utredning om inrättande av ytterligare ett förskoleseminarium, förlagt till Halmstad.

Med anledning av ifrågasvarande motionsyrkanden får utskottet anföra följande.

Som framhållits i motionerna kommer nuvarande brist på förskollärare att bestå relativt lång tid framåt. Med hänsyn härtill ter sig den av departementschefen för nästa budgetår förordade ökningen av intagningskapaciteten vid seminarierna, ehuru i och för sig välkommen, otillräcklig om bristläget inom en någorlunda överblickbar framtid skall kunna hävas. En ännu större satsning krävs för att öka utbildningskapaciteten. Från överstyrelsen har utskottet erfarenhet, att inom överstyrelsen överväges en omläggning av seminarieutbildningen, som enligt uppgifter skulle kunna, tidigast fr. o. m. läsåret 1966/67, medföra en ökning av seminariernas kapacitet inom ramen för den för nästa läsår föreslagna seminarieorganisationen. Dessa överväganden har emellertid ännu inte lett till några konkreta förslag. Utskottet har därför inte möjlighet att i detta sam-

manhang taga ställning till vare sig förutsättningarna för eller möjligheterna att genomföra en större ökning av intagningen till seminarierna på grundval av de diskussioner som förts inom överstyrelsen.

I detta läge synes det angeläget att tillvarata den möjlighet till en ökning av utbildningskapaciteten som ligger i förslaget i motionerna I: 664 och II: 790 om ett inrättande av ett nytt förskoleseminarium i Borås. Borås har uppenbarligen goda företräden. Ett stort antal barnstugeinstitutioner finns på orten och ytterligare sådana är under uppförande. Tillgången på förskollärare synes tillräcklig för handledning av seminarieelever vid praktiktjänstgöring. Flera högre skolor inklusive gymnasium borgar också för att lärarfrågan kan få sin lösning. Byggnadsplaneringen sker med tanke på att det skall finnas lämpliga lokaler för övningsinstitutioner. Lokaler för själva seminariet kan upplåtas. Starka skäl talar alltså för att utnyttja den möjlighet till ökad utbildningskapacitet som ett seminarium förlagt till Borås erbjuder. Utskottet tillstyrker därför att ett förskoleseminarium inrättas i Borås fr. o. m. budgetåret 1965/66. Seminariet bör omfatta två paralleller. Lärarorganisationen — tre seminarielärartjänster i Ae 17 — förutsätter utskottet bli densamma som vid det av departementschefen föreslagna seminariet i Umeå. Liksom beträffande detta seminarium bör inrättas en tjänst som rektor i ABp 25 och en tjänst som kanslibitråde i Ae 7. Medel bör också beräknas för vissa arvoden m. m. Utskottet beräknar kostnaderna utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit för nästa budgetår till för avlöningar 275 000 kr., för omkostnader 40 000 kr., för materiel, böcker m. m. 25 000 kr. och för inredning och utrustning 60 000 kr. Utskottet kommer att under avdelning II i det följande, p. 17—20, äska medel i enlighet härmed.

Utskottet tillstyrker i övrigt Kungl. Maj:ts förslag och har icke funnit sig böra biträda förslaget i motionen II: 479 om viss utredning rörande inrättande av ett förskoleseminarium i Halmstad.

Departementschefen har — dock utan att framställa några yrkanden — i ett särskilt avsnitt av propositionen nr 79 behandlat frågan om *utbildning av övningslärare*. Departementschefen redovisar en omfattande brist på behöriga lärare i gymnastik, musik och teckning. Det betonas vara mycket angeläget att snarast skapa förutsättningar för en ökad utbildning av dessa lärarkategorier.

I ett par motioner, väckta i anslutning till propositionen, påyrkas en särskild riksdagskrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag rörande åtgärder i syfte att eliminera rådande brist på ifrågavarande lärare. Utskottet kommer att redovisa sitt ställningstagande till detta yrkande vid sin behandling i det följande av förslagen under avlöningsanslaget för gymnastiska centralinstitutet.

Frågan om *utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* beröres, som departementschefen påpekat, i hög grad av vissa pågående utredningar. Detta förhållande har i någon mån påverkat departementschefens ställningstagande till föreliggande förslag från förutvarande överstyrelsen för yrkesutbildning och skol-

överstyrelsen. Att en väsentlig anslagshöjning ändock förordas för nästa budgetår framgår av en särskild anslagspunkt i det följande. Vid sin behandling av denna — punkt 33 under avdelning II — kommer utskottet att formellt redovisa sitt ställningstagande både till vad departementschefen förordat i fråga om anslaget storlek och till yrkandena i motionen I: 698 om dels en uppräknig av anslaget med 60 000 kr. för anordnande av en 8-veckors pedagogisk kurs för lärare vid företagsskolor, dels en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t angående vad i motionen anförts om pedagogisk utbildning av lärare inom näringslivet. Här bör dock redan i detta sammanhang konstateras, att motionsyrkandet om den särskilda pedagogiska kursen för lärare vid företagsskolor mycket väl synes kunna tillgodoses inom den medelsram som departementschefen förordat för nästa budgetår. För innevarande budgetår har nämligen utrymme beretts för denna kurs inom ramen för tillgängliga medel. Departementschefens uttalande i propositionen nr 79, s. 49, att han inte funnit anledning att beräkna någon anslagshöjning för ett upprepande av kursen kan, enligt vad utskottet erfarit, icke tolkas som något ställningstagande mot kursen som sådan. Departementschefen synes i stället ha gjort ett budgeteringstekniskt övervägande. Detta har mynnat ut i att eftersom vederbörande överstyrelse funnit utrymme för kursen inom den betydligt trängre anslagsramen för budgetåret 1964/65, trots att medel för kursen ursprungligen icke beräknats i överstyrelsens anslagsframställning, så borde möjligheterna att inrymma kostnaderna inom den reellt betydligt större anslagsram som förordas för budgetåret 1965/66 vara ännu mera gynnsamma. Utskottet har med hänsyn till vad sålunda upplysts funnit att motionsyrkandet kan tillgodoses, därest skolöverstyrelsen finner detta motiverat vid en avvägning mot andra angelägna anslagskrav inom ramen för vad departementschefen förordat för nästa budgetår. Yrkandet i fråga bör alltså icke föranleda någon riksdagsåtgärd.

Mot departementschefens förslag om omfattningen av utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen under nästa läsår har utskottet intet att erinra.

Lärofortbildningen är en utomordentligt viktig hörnsten i utbyggnaden av grundskoleorganisationen, förklarade utskottet i sitt utlåtande 1964: 45. Utskottet framhöll vidare, att det således syntes ställt utom tvivel att de resurser som kunde ställas till förfogande för denna fortbildningsverksamhet skulle komma till nytta. Den reformering av gymnasieorganisationen som förestår och den fortsatta utvecklingen av fackskolan krävde enligt utskottet otvivelaktigt också ökade insatser på fortbildningsområdet.

Utskottet har funnit skäl erinra om detta sitt ställningstagande, som fortfarande i princip har sin giltighet. Departementschefen har för nästa budgetår förordat en mycket kraftig anslagshöjning för fortbildning av lärare för det nya gymnasiet och för fackskolan men funnit anledning att något dämpa den av skolöverstyrelsen föreslagna utvecklingstakten på fortbildningens övriga områden. Det sistnämnda gäller även fortbildningen av lärare vid yrkesundervis-

ningen, för vilket ändamål departementschefen föreslår att medel fortsättningsvis beräknas under samma anslag som medel för annan lärarfortbildning. Enligt departementschefen måste ett mera tillfredsställande underlag för ett ställningstagande rörande denna lärarfortbildnings organisation och omfattning skapas till budgetåret 1966/67.

Utskottet återkommer till frågan om lärarfortbildning i avsnitt II i det följande.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 699 och II: 824, såvitt nu är i fråga, besluta att utbildningen av folk- och småskollärare under budgetåret 1965/66 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats;

2. att riksdagen må besluta att speciallärarutbildningen fr. o. m. budgetåret 1965/66 skall organiseras och dimensioneras i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats;

3. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, besluta att ett förskoleseminarium skall inrättas i Borås fr. o. m. budgetåret 1965/66;

4. att motionen II: 479 om utredning angående inrättande av ett förskoleseminarium i Halmstad icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

5. att riksdagen må besluta att förskollärarytbildningen under budgetåret 1965/66 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat;

6. att riksdagen må besluta att utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen under budgetåret 1965/66 skall ha i huvudsak den omfattning som i statsrådsprotokollet förordats.

II. Anslagsberäkningar för budgetåret 1965/66

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

1: o) Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (proposition nr 79, punkt F 1, s. 61—66) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranledes av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 15 410 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Dahlberg m. fl.* (I: 374) och den andra inom andra kammaren av herr *Carlstein m. fl.* (II: 446), i vilka hemställts att riksdagen måtte begära hos Kungl. Maj:t att förutsättningarna för inrättande av en professur i praktisk pedagogik med särskild inriktning mot ungdomsarbetsmetodik fr. o. m. budgetåret 1966/67 ingående prövas;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrarna *Wallmark* och *Lidgard* (I: 699) och den andra inom andra kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* (II: 824), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte vid behandlingen av proposition nr 79 uttala, att tvåterminsutbildning vid lärarhögskolorna icke må anordnas efter utgången av läsåret 1965/66;

dels ock en inom andra kammaren av fru *Ryding m. fl.* väckt motion (II: 480), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag att med början redan från nästa budgetår inrätta professurer i utvecklingspsykologi och småbarnspsykologiska institut med anknytning till nödvändiga övningsbarnstugor vid samtliga universitet och lärarhögskolor i landet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 374, II: 824 och II: 480.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 5 360 000 kr., avser bl. a. inrättande av följande tjänster m. m.

A. Klass- och ämneslärarlinjerna

1. En lektorstjänst i Ao 27 i psykologi och pedagogik.
2. Fyra lektorstjänster i Ao 27 i högstadiets metodik.

3. Fyra lektorstjänster i Ao 25 i högstadiets metodik.
4. Två extra metodiklektorstjänster i Ag 25.
5. Två lektorstjänster i Ao 23 i mellanstadiets metodik.
6. En institutionsteknikertjänst i Ao 10.
7. Ökning av kostnader för lärarkandidatlöner och handledararvoden m. m. på grund av ökning av antalet ämneslärarkandidater (ökad medelsanvisning 2 630 000 kr.).

B. Speciallärarlinjen

8. En lektorstjänst i Ao 27 i psykologi och pedagogik.
9. Fem lektorstjänster i Ao 24 i specialundervisningens metodik.
10. En kontoristtjänst i Ao 9 på speciallärarlinjens expedition.
11. Ökade kostnader för arvoden till föreläsare, ledare av seminarieövningar och Handledare (ökad medelsanvisning 167 000 kr.).
12. En personlig lektorstjänst i Ao 25 i logopedi för fil. mag. Aina Börjesson.
13. Ersättning till Stockholms stad i samband med utbildning av talpedagoger (6 000 kr.).

C. Den pedagogiska institutionen

14. Överföring av vissa kostnader till av skolöverstyrelsen föreslaget provinstitut (anslagsminskning 87 000 kr.).

D. Övningskolan

15. Inrättande av en befattning som studierektor vid övningskolan.
16. Ytterligare skrivhjälp, motsvarande en kontorsbiträdestjänst.

E. Administration, bibliotek

17. En vaktmästartjänst i Ae 9.
18. En kontorsbiträdestjänst (telefonist).

F. Tillkommande behov för utvidgad klasslärarutbildning

19. Två lektorstjänster i Ao 27 i högstadiets metodik.
20. En lektorstjänst i Ag 23 i mellanstadiets metodik.
21. En övningskollärartjänst i Ao 20.
22. Ökade kostnader för timplärare, handledare och skolhälsovård.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen nr 79.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

I motionerna I: 374 och II: 446 har begärts en ingående prövning av förutsättningarna för inrättande av en professur i praktisk pedagogik med särskild

inriktning mot ungdomsarbetets metodik fr. o. m. budgetåret 1966/67. Då det närmast torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att taga lämpliga initiativ i frågan efter avvägning mot andra för lärarhögskolorna angelägna önskemål har utskottet icke ansett sig böra förorda en särskild riksdagsskrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Utskottet avstyrker alltså bifall till ifrågavarande motioner.

Under hänvisning till vad utskottet anfört och förordat under avdelning I, avsnittet ämneslärsituationen, om bibehållande t. v. under vissa betingelser av den kortare utbildningsformen för ämneslärare vid lärarhögskola avstyrker utskottet bifall till yrkandet i motionerna I: 699 och II: 824 att riksdagen skulle uttala, att tvåterminsutbildning vid lärarhögskolorna icke längre skall anordnas efter utgången av läsåret 1965/66.

I motionen II: 480 har begärts en snabb utvidgning av den utvecklingspsykologiska forskningens resurser efter lämplig föregående utredning. Utskottet vill här erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1964: 176 i anledning av väckta motioner om införande av en allmän förskoleundervisning förordade en utredning rörande förskoleverksamhetens, särskilt lekskoleverksamhetens mål och innehåll m. m. Särskilt angeläget syntes det utskottet vara att den pedagogiska aspekten uppmärksammades av utredningen. I denna utredning borde enligt utskottet även de utvecklingspsykologiska aspekterna beaktas.

Enligt vad utskottet erfarit har Kungl. Maj:t den 22 januari 1965 uppdragit åt familjeberedningen att göra en praktisk-ekonomisk undersökning av barnstugeverksamhetens utbyggnadsmöjligheter. I direktiven för utredningen erinras bl. a. om vad riksdagen framhållit om de pedagogiska och utvecklingspsykologiska aspekterna. Den utredning som familjeberedningen förberett har därför i direktiven bedömts böra vidgas i vissa avseenden. Enligt vad utskottet erfarit har beredningen också fått en sådan sammansättning, att de enligt utskottet utomordentligt viktiga pedagogiska och utvecklingspsykologiska aspekterna, nödvändiga att anlägga vid den fortsatta utbyggnaden av barnstugeväsendet, kan väntas komma att i viss utsträckning uppmärksammas av beredningen. Därest det under utredningsarbetet visar sig erforderligt bör det icke möta hinder för en komplettering av beredningens sammansättning med ytterligare representation för det utvecklingspsykologiska facket. Beträffande vad i övrigt i motionen anförts om inrättande av professorer m. m. i utvecklingspsykologi vid bl. a. lärarhögskolorna får utskottet erinra om att vid lärarhögskolan i Stockholm sedan den 1 juli 1964 finns ett barnpsykologiskt forskningsinstitut knutet till den pedagogisk-psykologiska institutionen vid lärarhögskolan. Institutet förestås av en laborator i utvecklingspsykologi med särskild inriktning på förskoleålderns psykologi och pedagogik. Utskottet utgår ifrån att skolöverstyrelsen uppmärksammat följer utvecklingen inom detta forskningsområde och, därest detta visar sig påkallat, föreslår de åtgärder som må erfordras för en fortsatt utbyggnad av forskningsorganisationen för utvecklingspsykologi.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes någon sådan särskild skrivelse till Kungl. Maj:t i berörda ämne, som påyrkats i motionen II: 480, icke erforderlig.

Motionen i fråga bör därför enligt utskottets mening icke föranleda någon särskild riksdagens åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Stockholm, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 752 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 477 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 896 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 285 000

Summa kr. 15 410 000

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 15 410 000 kr.;

2. att motionerna I: 374 och II: 446 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

3. att motionerna I: 699 och II: 824, i vad de avser tvååtersutbildning vid lärarhögskolorna, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

4. att motionen II: 480 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2: o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 2, s. 67 och 68), vilket innebär en anslagshöjning med 351 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kr.

3: o) **Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 3, s. 68 och 69), vilket innebär en anslagsminskning med 20 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Stockholm: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kr.

4: o) **Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 4, s. 69—74), vilket innebär en anslagshöjning med 7 530 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Malmö, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 171 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 344 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 227 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 608 000

Summa kr. 16 350 000

c) till *Lärarhögskolan i Malmö: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 16 350 000 kr.

5: o) **Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 5, s. 75 och 76), vilket innebär en anslagshöjning med 307 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 140 000 kr.

6: o) **Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 6, s. 76 och 77), vilket innebär en anslagshöjning med 107 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Malmö: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kr.

7: o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 7, s. 77—83), vilket innebär en anslagshöjning med 6 123 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Göteborg, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 016 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 926 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 145 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 153 000

Summa kr. 14 240 000

c) till *Lärarhögskolan i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 14 240 000 kr.

8:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 8, s. 83 och 84), vilket innebär en anslagshöjning med 294 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 815 000 kr.

9:o) **Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 9, s. 84 och 85), vilket innebär en anslagshöjning med 85 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lärarhögskolan i Göteborg: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 585 000 kr.

10:o) **Lärarhögskolan i Uppsala: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 10, s. 85—87), vilket innebär en anslagshöjning med 1 930 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för lärarhögskolan i Uppsala, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Uppsala, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 196 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	776 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 402 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 356 000

Summa kr. 4 730 000

c) till *Läraryhögskolan i Uppsala: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 4 730 000 kr.

11: o) **Läraryhögskolan i Uppsala: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 11, s. 88), vilket innebär en anslagshöjning med 130 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läraryhögskolan i Uppsala: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr.

12: o) **Läraryhögskolan i Uppsala: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 12, s. 89 och 90), vilket innebär en anslagshöjning med 125 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läraryhögskolan i Uppsala: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 355 000 kr.

13: o) **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 13, s. 90—93), vilket innebär en anslagshöjning med 2 868 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	9 727 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	356 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	12 787 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 590 000
	Summa kr. 32 460 000

c) till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 32 460 000 kr.

14: o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 14, s. 93—95), vilket innebär en anslagshöjning med 375 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 2 915 000 kr.

15:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 15, s. 95 och 96), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 695 000 kr.

16:o) **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 16, s. 96), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 1 050 000 kr.

17:o) **Förskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt F 17, s. 97—100) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar av personalförteckningen för förskoleseminarierna, som föranleds av vad departementschefen förorddat, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidta de åtgärder, som fordras för genomförande av vad departementschefen föreslagit i fråga om anställning av övningslärare vid förskoleseminarierna, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för förskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Förskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 985 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernulf m. fl.* (I: 664) och den andra inom andra kammaren av fru *Hörnlund m. fl.* (II: 790), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Förskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 4 260 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 790.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning med 1 385 000 kr., avser bl. a. följande.

1. För det föreslagna nya förskoleseminariet i Umeå inrättas en rektorstjänst i ABp 25.

2. Tio lektorstjänster i Ae 25 alternativt adjunktstjänster i Ae 23 inrättas.

3. 9,5 seminarielärartjänster i Ae 17 vid förskoleseminarierna och en seminarielärartjänst i Ag 17 vid förskoleseminariet i Stockholm inrättas.

4. En kanslibiträdestjänst inrättas vid det föreslagna nya förskoleseminariet i Umeå.

I övrigt får utskottet hänvisa till propositionen nr 79.

Utskottet tillstyrker — under hänvisning till vad utskottet anfört och förordat med avseende på förskoleseminarieorganisationen under avdelning I i det föregående — att motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, bifalles av riksdagen. I övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för förskoleseminarierna, som föranleds av vad utskottet föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidta de åtgärder, som fordras för genomförande av vad i statsrådsprotokollet föreslagits i fråga om anställning av övningslärare vid förskoleseminarierna;

c) godkänna följande avlöningsstat för förskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	366 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	763 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 352 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	779 000
Summa kr. 4 260 000	

d) till *Förskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 4 260 000 kr.

18:o) **Förskoleseminarierna: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt F 18, s. 100 och 101) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 125 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernulf m. fl.* (I: 664) och den andra inom andra kammaren av fru *Hörnlund m. fl.* (II: 790), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Förskoleseminarierna: Omkostnader för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 625 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 790.

Utskottet får med hänvisning till vad utskottet anfört under avdelning I i det föregående hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 625 000 kr.

19:o) **Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt F 19, s. 101 och 102) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 30 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernulf m. fl.* (I: 664) och den andra inom andra kammaren av fru *Hörnlund m. fl.* (II: 790), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till *Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 790.

Utskottet får med hänvisning till vad utskottet anfört under avdelning I i det föregående hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 kr.

20:o) **Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning.** Kungl. Maj:t har (punkt F 20, s. 102 och 103) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr., dvs. 50 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernulf m. fl.* (I: 664) och den andra inom andra kammaren av fru *Hörnlund m. fl.* (II: 790), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till *Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen II: 790.

Utskottet får med hänvisning till vad utskottet anfört under avdelning I i det föregående hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kr.

21:o) **Särskilda lärarutbildningsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 21, s. 103—110), vilket innebär en anslagshöjning med 1 895 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, utöver de ändringar som utskottet förordat i utlåtande 1965: 90, p. 66, vidta den ändring i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 7 485 000 kr.

22:o) **Avlöning åt medverkande och deltagare i praktisk lärarkurs m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 22, s. 110 och 111), vilket innebär en anslagshöjning med 5 480 000 kr. och ändrad anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Avlöning åt medverkande och deltagare i praktisk lärarkurs m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.

23:o) **Avlöning åt deltagare i blindlärar- och dövlärarutbildning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 23, s. 111 och 112), vilket innebär en anslagshöjning med 339 000 kr. och ändrad anslagsrubrik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Avlöning åt deltagare i blindlärar- och dövlärarutbildning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kr.

24:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt F 24, s. 112—115) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranleds av vad departementschefen förordat, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66, dels ock till Gymnastiska cen-

tralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Wallmark* och *Lidgard* (I: 699) och den andra inom andra kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* (II: 824), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag rörande åtgärder i syfte att eliminera rådande brist på gymnastik-, tecknings- och musiklärare.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 824.

Kungl. Maj:ts förslag innebär bl. a. följande.

1. Den nuvarande docenturen för P. O. Åstrand omändras till en för honom personlig laboratur i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi.

2. Ett universitetslektorat inrättas i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi.

3. Tre tjänster som lärare i kroppsövningarnas metodik och praktik i lönegrad Ag 23 inrättas.

4. Utvidgning av sekreteraruppdraget och höjning av arvudet till sekreteraren i anslutning härtill, omändring av kansliskrivartjänsten till kanslistjänst och anvisande av särskilda medel för kvalificerad pedagogisk hjälp åt rektor.

5. Höjning, räknat fr. o. m. den 1 juli 1964, av handledararvodena från 10 till 15 kr. per timme.

Utskottet har icke något att erinra mot bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Som utskottet redovisat redan under avdelning I föreligger en omfattande brist på lärare i gymnastik, musik och teckning. Om detta förhållande har erinrats i motionerna I: 699 och II: 824, i vilka också hemställts, att riksdagen skulle uttala sig för en utredning i syfte att eliminera bristen.

Enligt vad utskottet erfarit är bristläget för gymnastiklärare helt uppmärksammat inom direktionen över gymnastiska centralinstitutet, som övervägt lämpliga initiativ i ärendet. Utskottet vill i detta sammanhang anmäla att Kungl. Maj:t den 23 april 1965 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att verkställa utredning rörande ökad utbildning av gymnastikdirektörer m. m. jämte därmed sammanhängande spörsmål.

Vad beträffar frågan om en ökning av antalet musiklärare får utskottet erinra om att departementschefen i propositionen nr 1, bilagan 10, till årets riksdag under punkten E 86, Musikaliska akademien med musikhögskolan, s. 545 och 546, förklarar sig ha för avsikt att tillkalla särskilda sakkunniga för en fortsatt översyn av förslag om den högre musikutbildningen. Departementschefen under-

stryker i sammanhanget att det är nödvändigt att genom prognoser rörande utbildningsbehovet få klarhet i utbildningens dimensionering samt behovet av att närmare inordna andra utbildningsanstalter än musikhögskolan, i första hand musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö, i utbildningsorganisationen. Vid sådant förhållande synes någon särskild riksdagsskrivelse om en utredning i ämnet inte påkallad.

Vad slutligen gäller frågan om utredning om förutsättningarna för en ökning av intagningen till teckningslärarutbildning utgår utskottet ifrån att departementschefen noga uppmärksammar även detta behov och föreslår Kungl. Maj:t de åtgärder som erfordras.

Med hänsyn till vad sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 699 och II: 824, såvitt nu är i fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	336 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	16 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	718 000
4. Arvoden m. m. vid särskild undervisning i idrott och gymnastik, <i>förslagsvis</i>	47 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	382 600
	Summa kr. 1 500 000

c) till *Gymnastiska centralinstitutet*: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.;

2. att motionerna I: 699 och II: 824, i vad de avser en utredning i syfte att eliminera bristen på gymnastik-, musik- och teckningslärare, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

25: o) **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 25, s. 115 och 116), vilket innebär en anslagshöjning med 25 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 296 000 kr.

26: o) **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 26, s. 116), vilket innebär en anslagshöjning med 18 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 91 000 kr.

27: o) **Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 27, s. 117 och 118), vilket innebär en anslagshöjning med 1 385 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för seminarierna för huslig utbildning, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för seminarierna för huslig utbildning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> 1 750 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	45 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 555 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 660 000
	Summa kr. 7 010 000

c) till *Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 7 010 000 kr.

28: o) **Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 28, s. 118 och 119), vilket innebär en anslagshöjning med 131 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 740 000 kr.

29: o) **Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 29, s. 119), vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 195 000 kr.

30: o) **Slöjdlärarseminariet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 30, s. 120), vilket innebär en anslagshöjning med 75 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för slöjdlärarseminariet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	155 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 000
3.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	230 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	120 000
		Summa kr. 510 000

b) till *Slöjdlärarseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 510 000 kr.

31: o) **Slöjdlärarseminariet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 31, s. 120 och 121), vilket innebär en anslagshöjning med 3 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Slöjdlärarseminariet: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 83 000 kr.

32: o) **Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 32, s. 121), vilket innebär en anslagsminskning med 12 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kr.

33: o) **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** Kungl. Maj:t har (punkt F 33, s. 122) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2 985 000 kr., vilket innebär en anslagsminskning med 255 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herrar *Nyman* och *Wallmark* väckt motion (I: 698), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta 1. att till Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 3 045 000 kr. och 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionen anförts angående pedagogisk utbildning av lärare inom näringslivet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena torde utskottet få hänvisa till motionen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär formellt en anslagsminskning men reellt en anslagshöjning med 945 000 kr. till följd av att medel avseende fortbildning av lärare vid yrkesundervisningen förordas bli överförda till anslaget lärares fortbildning m. m.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att den långsiktiga bedömningen av utbildningsbehovet för yrkeslärare är i hög grad beroende av pågående utredningsarbeten, främst de som utförs av 1960 års lärarutbildningssakkunniga och 1964 års yrkesutbildningsberedning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och avstyrker följaktligen, under hänvisning till den motivering som anförts vid utskottets ställningstagande i berörda ämne under avdelning I i det föregående, att yrkandet om en ytterligare anslagshöjning i motionen I: 698 bifalles av riksdagen.

Det i samma motion framförda yrkandet om en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t är av innebörd, att den pedagogiska utbildningen av lärare inom näringslivet icke får försummas och att antalet kurser för lärare m. fl. inom näringslivet bör väsentligt ökas. Utskottet, som utgår från att, utöver näringslivet självt, skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t har uppmärksamheten riktad på frågor av denna art, finner icke skäl biträda yrkandet i fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen I: 698, i vad den avser medelsanvisningen, till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 2 985 000 kr.;

2. att motionen I: 698, i vad den avser den pedagogiska utbildningen av lärare inom näringslivet m. m., icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

34:o) **Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 34, s. 122 och 123), vilket innebär en anslagshöjning med 3 005 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 7 985 000 kr.

35:o) **Lärares fortbildning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt F 35, s. 123) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 17 535 000 kr., vilket innebär en anslagshöjning med 7 665 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyman m. fl.* (I: 697) och den andra inom andra kammaren av herr *Enskog m. fl.* (II: 823), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Lärares fortbildning m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 20 034 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 823.

Departementschefens förslag innefattar bl. a., att i enlighet med skolöverstyrelsens förslag 3,5 milj. kr. anvisas för fortbildning med speciell inriktning på de gymnasiala skolformernas lärare. För utvidgning av fortbildningsinstitutens feriekursverksamhet förordas däremot en mer begränsad anslagshöjning än vad skolöverstyrelsen föreslagit. Departementschefen framhåller, att denna feriekursverksamhet inte, såsom fortbildningskonsulentorganisationen, är till särskilt för grundskolans lärare utan att den redan nu också riktar sig till gymnasielärare. Mot denna bakgrund och med hänsyn till det avsevärda belopp, som departementschefen anser sig ha förordat för speciell fortbildning av denna lärarkategori, bedömer departementschefen det för nästa budgetår tillfredsställande, om den reguljära feriekursverksamheten kan ökas med ca 20 %, vilket motsvarar en kostnadshöjning med 400 000 kr. Det ter sig enligt departementschefen naturligt att i första hand utnyttja denna utvidgning för fortbildning av grundskolans lärare. Departementschefen tillstyrker vidare, att antalet fortbildningskonsulenter nästa budgetår ökas med 50 till sammanlagt 170. Därvid förutsättes att dessa engageras för fortbildning av i första rummet grundskolans lärare.

Ett förslag från skolöverstyrelsen om en ökning av medelsanvisningen för utbildning av skolbibliotekarier från 90 000 kr. till 350 000 kr. har icke biträtts av departementschefen.

Utskottet. Departementschefens förslag kan enligt utskottets mening i stort betecknas som väl avvägt trots den relativa återhållsamheten beträffande medelsanvisningen till fortbildningen av lärare för grundskolan och för yrkesskolväsendet. I nuvarande läge, med en uppenbar knapphet på pedagogiskt lämpliga ledare för fortbildningsverksamheten och på kvalificerade föreläsare m. fl., kan det alltmer växande behovet av fortbildning av lärare för det omdanade skolväsendet uppenbarligen icke alltid helt tillgodoses i den omfattning som i och för sig vore önskvärd, om kvaliteten på fortbildningen skall kunna hållas på en erforderligt hög nivå.

Mot denna bakgrund finner utskottet icke skäl att biträda yrkandena i motionerna I: 697 och II: 823 om att medel utöver propositionsförslaget skall beräknas för lärarfortbildning i fortbildningsinstitutens regi och för uppbyggnad av fortbildningskonsulentorganisationen. Icke heller anser sig utskottet böra biträda förslaget i samma motioner om en ytterligare medelsanvisning till utbildning av skolbibliotekarier. Ehuru det i och för sig är ett angeläget krav, att det

ökande behovet av sådana bibliotekariere kan bli tillgodosett torde med hänsyn till rådande lärarbrist viss återhållsamhet böra iakttagas beträffande kursverksamheten för utbildning av lärare till skolbibliotekariere. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin fortsatta uppmärksamhet riktad på sistnämnda utbildningsproblem och för riksdagen, så snart förutsättningarna här för bedömes föreligga, framlägger sina därav betingade förslag i ämnet.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

1. att motionerna I: 697 och II: 823, i vad de avser medelsanvisningen till lärarfortbildning i fortbildningsinstitutens regi, icke må bifallas av riksdagen;

2. att motionerna I: 697 och II: 823, i vad de avser medelsanvisningen till uppbyggnad av fortbildningskonsulentorganisationen, icke må bifallas av riksdagen;

3. att motionerna I: 697 och II: 823, i vad de avser medelsanvisningen till utbildning av skolbibliotekariere, icke må bifallas av riksdagen;

4. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 697 och II: 823, såvitt nu är i fråga, till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 17 535 000 kr.

36:o) **Utbildning av lärare vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 36, s. 124), vilket innebär en anslagshöjning med 60 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildning av lärare vid folkhögskolor* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 188 000 kr.

37:o) **Bidrag till Ericastiftelsen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 37, s. 124 och 125), vilket innebär en anslagshöjning med 56 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 322 000 kr.

38:o) **Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 38, s. 125 och 126), vilket innebär en anslagshöjning med 21 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kr.

39:o) **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 39, s. 126), vil-

ket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kr.

Stockholm den 18 maj 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herr Näsström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Fritz Persson, Axel Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Mårtensson, Bertil Petersson, Kaijser, Rönnberg, Thorsten Larsson, Dahlén och Nyman; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Mellqvist, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herrar Larsson i Hedenäset, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Arvidson, Mattsson, Blomkvist, Nordstrandh, Källstad, Berg och Jönsson i Arlöv.

Reservationer

1) under avdelning I. av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Mårtensson, Bertil Petersson, Rönnberg, Karlsson i Olofström, Mellqvist, Arvidson* och *Blomkvist*, vilka ansett att *dels* den del av utskottets yttrande, som på s. 8 börjar med »Med anledning av» och på s. 9 slutar med »i Halmstad», bort ha följande lydelse:

»Med anledning av ifrågavarande motionsyrkanden får utskottet, som icke har någon erinran mot vad departementschefen anfört och förordat med avseende på förskollärarytbildningen, anföra följande.

Utskottet har från skolöverstyrelsen erfarit, att inom överstyrelsen särskild översyn av förskollärarytbildningen företages i enlighet med av Kungl. Maj:t erhållet uppdrag. Översynen är nu så gott som avslutad och slutligt ställningstagande till densamma kan väntas ske i så god tid, att på densamma grundade förslag kan framläggas redan i höst i överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1966/67. För översynen har gällt att finna en uppläggning av utbildningen som i mindre grad än för närvarande gör anspråk på praktik vid institutioner. Den nuvarande timplanen anses av den kommitté inom överstyrelsen som närmast

svarat för översynen alltför komprimerad, med ett för högt timtal per vecka. Härav följer att tiden för självständiga studier är för knapp. Kommittén har syftat till att inom ett reducerat timtal breda ut den teoretiska undervisningen. Det ökade utrymmet för teoretiska studier, som ger ett värdefullare stöd än nu för den praktiska utbildningen, vinnes genom en viss reduktion av institutionspraktiken vid seminarieutbildning. För att kompensera minskningen av institutionspraktiken förordas en femte, handledd praktiktermin, varvid lärarkandidaten, samtidigt som hon gör lärartjänst vid någon barnstuga inom eller utom seminarieorten, får praktisk handledning och råd av en erfaren kollega. Skolöverstyrelsens kommitté har beräknat, att ett genomförande av det nya systemet teoretiskt skulle kunna medge en dubblering av utbildningskapaciteten inom nuvarande seminarieorganisation. En så stark ökning har kommittén emellertid inte tänkt sig nu med hänsyn till angelägenheten av att minska både den schemabundna tiden och elevantalet i avdelningarna (från 30 till 28). Några svårigheter att klara lokalproblemen anses inte föreligga. Någon minskad utbildningskapacitet vid övergången till det nya systemet skulle icke behöva uppstå. Utexaminationen med den av departementschefen förordade intagningen av 810 lärarkandidater för 1965 skulle bli 810 år 1967, en tänkbar intagning av 952 kandidater 1966 skulle ge samma antal utexaminerade 1968 liksom en intagning av 1 072 kandidater 1967 skulle ge detta antal utexaminerade 1969, etc.

Utskottet har velat återgiva en redogörelse för vad som överväges inom skolöverstyrelsen på utbildningssektorn för förskollärare, då detta förhållande, ehuru det ännu icke lett till konkreta förslag, synes mana till en viss försiktighet med att nu vidtaga några åtgärder eller avge rekommendationer i bestämt syfte, som går utöver vad departementschefen för nästa budgetår förordat. Dessa åtgärder och rekommendationer skulle ändå icke kunna tillnärmelsevis medge den kapacitetsökning som kunde ernås vid ett realiserande av det inom skolöverstyrelsen övervägda projektet. I rådande läge och i avvaktan på vad som må framkomma som resultat av övervägandena inom skolöverstyrelsen är utskottet därför icke berett att tillstyrka eller ge sin rekommendation till flera nya seminarier än det som förordats av departementschefen bli förlagt till Umeå. Utskottet avstyrker därför bifall till förutnämnda yrkanden i motionerna I: 664 och II: 790 samt till motionen II: 479. Under punkterna 17—20 i avdelning II kommer utskottet att som en konsekvens av sitt ställningstagande avstyrka bifall jämväl till de yrkanden av anslagsnatur som är en följd av huvudyrkandet i motionerna I: 664 och II: 790.»

dels ock utskottets hemställan under 3. och 5. bort ha följande lydelse:

»3. att motionerna I: 664 och II: 790, i vad de avser inrättande av ett förskoleseminarium i Borås, icke må bifallas av riksdagen;

5. att riksdagen må besluta att förskollärarytbildningen under budgetåret 1965/66 skall utbyggas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats;»

2) under avdelning II. vid punkten 17 (Förskoleseminarierna: Avlöningar) av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim*, herrar *Mårtensson, Bertil Petersson, Rönnberg, Karlsson* i Olofström, *Mellqvist, Arvidson* och *Blomkvist*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 1) ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för förskoleseminarierna, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidta de åtgärder, som fordras för genomförande av vad i statsrådsprotokollet föreslagits i fråga om anställning av övningslärare vid förskoleseminarierna;

c) godkänna följande avlöningsstat för förskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1965/66:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	338 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	713 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 208 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	726 000
Summa kr.	3 985 000

d) till *Förskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 985 000 kr.

3) under avdelning II. vid punkten 18 (Förskoleseminarierna: Omkostnader) av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim*, herrar *Mårtensson, Bertil Petersson, Rönnberg, Karlsson* i Olofström, *Mellqvist, Arvidson* och *Blomkvist*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 1) ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kr.

4) under avdelning II. vid punkten 19 (Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.) av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim*, herrar *Mårtensson, Bertil Petersson, Rönnberg, Karlsson*

i Olofström, *Mellqvist, Arvidson* och *Blomkvist*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 1) ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kr.

5) under avdelning II. vid *punkten 20* (*Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning*) av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Mårtensson, Bertil Petersson, Rönnberg, Karlsson* i Olofström, *Mellqvist, Arvidson* och *Blomkvist*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 1) ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 664 och II: 790, såvitt nu är i fråga, till *Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning* för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

6) vid *punkten 33* (Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen) av herr *Nyman*

7) vid *punkten 35* (Lärares fortbildning m. m.)

a) av herr *Nyman*

b) av herr *Källstad*.